

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความนิยมของพระเครื่องในสังคม

Study Factor as Effective Statue favor in Social

พระสุวรรณ สุเมธปญโญ (ข้าโพธิ์ทัย)

Phra Suwan Sumethpunyo (Khamphothai)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Wittayalai University

E-mail:swansing@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 26 มีนาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 10 พฤษภาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 10 มิถุนายน 2565

บทคัดย่อ (Abstract)

สิ่งที่จูงใจศรัทธาไทยในหมู่ชาวพุทธ และไปถึงนานาชาติอารยะประเทศผู้ที่นิยมศึกษา และครอบครอง และมีไว้เป็นเจ้าของ พระเครื่องถือได้ว่าเป็นเครื่องรางของขลังที่อยู่คู่ประเทศไทยมานานกว่า 2,000 ปี มีการวิวัฒนาการผ่านยุคสมัยมาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ยุคต้นที่ยังคงเป็น “พระพิมพ์” ซึ่งถูกสร้างขึ้นเพื่อการสืบทอดพระพุทธศาสนาและหวังผลในแง่ของบุญบารมีสู่การเข้ามาของ “พระกริ่ง” จากวัฒนธรรมต่างชาติ ในราวรัชสมัย ร.3-ร.5 จนทำให้ค่านิยมการสร้างพระเพื่อเป้าหมายในการเป็นเครื่องรางแพร่หลายและเมื่อบริบทของสังคมเปลี่ยนไปพระพิมพ์จึงได้กลายเป็น “พระเครื่อง” และได้รับความนิยมจวบจนปัจจุบัน

คำสำคัญ: ศึกษาปัจจัย, ความนิยม, พระเครื่อง.

Abstract

The mental motivate for Buddhism and then take off to others countries who were favorite Buddha statue and would like to keeping and holding. Buddha statue were regarded charms as still be along Thailand lasting for more than 2,000 years. There were have development past by past then continue up to nowadays. There were “Votive tablet” as contribute for taking Buddhist and rather than merit holding for “the Ring image”. There were cultural from out of Thailand county since King Rama 3- 5 region. Therefore, they have charmed to build Buddha image for the objective to be charms until taking more and more. Then when title social change Votive tablet as become to “Buddha Image” and then have popular among favorite people up to nowadays.

Keywords: Study Factor, Effective, Statue favor

บทนำ (Introduction)

ในยุคที่นานาประเทศทั่วโลกล้วนมีเป้าหมายเดียวกันคือ การขับเคลื่อนสังคมไปข้างหน้าด้วยพลังของเทคโนโลยีล้ำสมัยเช่นเดียวกับประเทศไทยที่มีนโยบายจากภาครัฐในการพยายามผลักดันบ้านเมืองไปสู่การเป็นไทยแลนด์ 4.0 แต่ในขณะที่เรากำลังเดินหน้าคุณค่าบางประการที่สืบสานกันมานับตั้งแต่อดีตเช่นเรื่องของ “ความเชื่อ” และ “ศรัทธา” กลับยังคงฝังแน่นเป็นหนึ่งในรากฐานที่สำคัญของชาวไทยเคียงข้างไปกับการเติบโตด้านเทคโนโลยี หนึ่งในศรัทธาที่แกร่งกล้าและปฏิเสธไม่ได้เลยว่าเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตผู้คนแห่งสยามประเทศอย่างแยกไม่ออกคือความเชื่อในเรื่อง “พระเครื่อง” หรือ “พระเครื่องราง” รูปเคารพองค์พระขนาดเล็กที่ชาวพุทธนิยมเช่าบูชามาพกติดตัวหรือมีเก็บไว้ในบ้านเรือนที่อยู่อาศัยเป็นทั้งเครื่องยืนยันถึงความศรัทธาและการมุ่งหวังในแง่ยึดเหนี่ยวจิตใจตามแต่พุทธคุณของพระเครื่องที่มีไว้ครอบครอง พระเครื่องถือได้ว่าเป็นเครื่องรางของขลังที่อยู่คู่ประเทศไทยมานานกว่า 2,000 ปี มีการวิวัฒนาการผ่านยุคสมัยมาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ยุคต้นที่ยังคงเป็น “พระพิมพ์” ซึ่งถูกสร้างขึ้นเพื่อการสืบทอดพระพุทธศาสนาและหวังผลในแง่ของบุญบารมีสู่การเข้ามาของ “พระกริ่ง” จากวัฒนธรรมต่างชาติในราวรัชสมัย ร.3-ร.5 จนทำให้ค่านิยมการสร้างพระเพื่อเป้าหมายในการเป็นเครื่องรางแพร่หลายและเมื่อบริบทของสังคมเปลี่ยนไปพระพิมพ์จึงได้กลายเป็น “พระเครื่อง” และได้รับความนิยมจวบจนปัจจุบัน

ความน่าสนใจของวงการพระเครื่องคือ วงการนี้จะไม่มีการแบ่งชนชั้นวรรณะไม่ว่าใครก็สามารถมาเป็น “คนเล่นพระ” เพื่อเช่าบูชาและสะสมพระเครื่องที่สนใจได้อย่างเท่าเทียม ซึ่งสิ่งที่ทำให้พระเครื่องได้รับความนิยมในทุกระดับอาจเกิดขึ้นได้จากทั้งความต้องการหาที่ยึดเหนี่ยวจิตใจตามแต่ตำนานของพระเครื่ององค์นั้นรวมไปถึงการชื่นชอบความงดงามในเชิงพุทธศิลป์ คุณค่าในแง่ประวัติศาสตร์ความศรัทธาในเกจิอาจารย์ผู้สร้าง หรือ อาจเกิดจากความคาดหวังในเชิงพุทธพาณิชย์ได้เช่นกันเนื่องด้วยพระเครื่องแต่ละพิมพ์ล้วนมีเอกลักษณ์เฉพาะที่แตกต่างทั้งในแง่ความสวยงามในการออกแบบที่มาที่ไปและพุทธคุณจึงทำให้มีความต้องการจากชาวพุทธเป็นจำนวนมากส่งผลให้ปัจจุบันวงการพระเครื่องซึ่งรวมถึงธุรกิจต่อเนื่องต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นโรงพิมพ์พระนิตยสารพระ หรือ ตลาดพระจัดได้ว่าเป็นแวดวงที่มีเงินหมุนเวียนค่อนข้างมหาศาลมีคนเล่นพระกว่า 10 ล้านคน แต่ขณะเดียวกันก็มีมิชฉาชีพจำนวนมากหวังจะใช้ศรัทธาของชาวพุทธเป็นเครื่องมือในการกอบโกยผลประโยชน์

ด้วยเหตุนี้ ในวงการจึงมีกลุ่มคนที่เรียกได้ว่าเป็น “เซียนพระ” หรือ ผู้เชี่ยวชาญเรื่องพระเครื่อง ซึ่งมีความรู้ความชำนาญในการประเมินและวิเคราะห์พระเป็นพิเศษสามารถแยกแยะถึงความแตกต่างระหว่าง “พระเทียม” “พระเก๊” กับ “พระแท้” ได้ โดยมากมักเป็นผู้ที่อยู่ในวงการพระเครื่องมาอย่างยาวนานจนนักเล่นพระต่างให้ความนับถือเป็นที่พึ่งพาในการช่วยดูพระ ซึ่งในปัจจุบันด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการดูพระสามารถเข้าถึงได้ง่ายกว่าเดิมจนมีเซียนหน้าใหม่เติบโตขึ้นเป็นจำนวนมากเซียนรุ่นเก่าเองก็ยอมรับว่าเป็นเรื่องดีที่มีเซียนรุ่นใหม่เกิดขึ้นเพื่อช่วยยกระดับวงการพระให้เป็น

มาตรฐาน หรือ แม้แต่นักเล่นพระทุกคนไม่ว่าจะหน้าเก่าหรือหน้าใหม่ก็สามารถก้าวไปสู่การเป็นเซียนได้เช่นกันหากหมั่นสะสมข้อมูลความรู้ความชำนาญอยู่เสมอไม่เพียงแต่เป็นการเพิ่มองค์ความรู้ให้แก่ตนเองแต่ยังช่วยป้องกันมิให้ตกเป็นเหยื่อของมิจฉาชีพได้อีกด้วย

แม้เมื่อมองในภาพรวมการเล่นพระอาจจะมีเส้นบาง ๆ ระหว่างความศรัทธากับความมกมาย แต่สิ่งเหล่านี้ก็เป็นความเชื่อส่วนบุคคลที่เรามีโอกาสก้าวล่วง และนอกจากในแง่ความศรัทธาเราก็ปฏิเสธไม่ได้เช่นกันว่าพระเครื่องคือ หลักฐานทางประวัติศาสตร์ชิ้นสำคัญที่ยืนยันถึงความยิ่งใหญ่ของพุทธศาสนากับสังคมไทยที่ถูกส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่นเป็นคุณค่าที่คู่ควรกับการศึกษาและเรียนรู้

1. วิเคราะห์ตลาดพระเครื่อง ในยุคโควิด-19

แต่เนื่องจากปัญหาโควิด-19 ทำให้การเดินทาง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ยังไม่สะดวกก็เช่าซื้อกันในทางออนไลน์ บางคนก็ซื้อสัตย์เชื่อถือได้ บางคนก็ฉวยโอกาสไม่ซื้อสัตย์ ก็ทำให้ภาพพจน์ของนักขายทางอินเทอร์เน็ต ทางไลน์ เกิดความเสียหายเป็นการทำลายกันเอง และทำลายตัวเอง บางคนก็ขายพระทางเฟซบุ๊ก หรือทางไลน์ ที่มีความเชื่อสัตย์ต่อลูกค้าก็ยังคงขายกันได้ “สำหรับปีนี้ เมื่อเทียบกับปีก่อน ๆ มองว่าไม่ได้น่ากลัวเหมือนช่วงแรกที่มีผลกระทบด้วยคนตกใจ แต่ทุกวันนี้ยอมปรับตัว ยอมซื้อขายในราคาที่ลดลงจึงมีการซื้อขายเพิ่มขึ้น” ซึ่งเขียนพระหลายคน ได้วิเคราะห์ตลาดพระเครื่อง ดังนี้

ประชาชน สหประชากิจ (เอก วิเศษ) ที่ปรึกษาสมาคมผู้นิยมพระเครื่อง พระบูชาไทย จังหวัดอ่างทอง และชมรม พระเครื่องวิเศษเมืองทอง “กล่าวถึงปี พ.ศ.2563 ที่ผ่านมา วงการพระเครื่องได้รับผลกระทบเหมือนกับธุรกิจอื่น ๆ ซึ่งการซื้อขายพระเครื่องส่วนใหญ่แล้วจะนิยมเล่นพระสวย อีกทั้งการปรับรูปแบบใหม่ ด้วยวิวัฒนาการมีทั้งโซเชียลมีเดีย เฟซบุ๊ก และออนไลน์ จนนักสะสมเข้าถึงได้ ส่วนใหญ่ก็จะเล่นพระที่มีความสวยงาม มีเสน่ห์ ดูง่าย มีร้านพระเครื่องต่าง ๆ โซเชียลหน้าเพจของตัวเอง หรือกลุ่มไลน์เพื่อนในโลกโซเชียลที่ทำให้คนเห็นสร้างแรงดึงดูดแรงศรัทธาให้คนหันมาสนใจ” พระเครื่องที่ได้รับความนิยมเวลานี้ ส่วนใหญ่ก็จะเป็นพระเก่า อาทิ พระสมเด็จ วัดระฆังฯ พระสมเด็จบางขุนพรหม และพระสมเด็จวัดเกศไชโย คือพระเก่า แต่ถ้าเป็น พระกรุ ในที่นี้หมายถึงพระที่มีอายุเก่าแก่กว่า 400 ปี เช่น พระเนื้อชิน ในส่วนตัวผม โดยเฉพาะพระสมเด็จวัดเกศไชโย ก่อนนี้ได้รับความนิยมมาก เนื่องจากมีประวัติการสร้างชัดเจน มีพิมพ์ให้เลือกถึง 22 พิมพ์ ที่วงการยอมรับเป็นสากล ในปี พ.ศ.2564 ส่วนตัวผมมองว่าพระที่จะได้รับความนิยม จะเป็นตระกูลพระสมเด็จ เพราะว่าเป็นพระที่ไม่ใช่คนไทยนิยมเพียงเท่านั้น แม้แต่ชาวต่างชาติก็ให้ความนิยม เช่น จีน สิงคโปร์ มาเลเซีย นอกจากนี้ จะเป็นพระเก็ยอดนิยมต่างชาติยังเช่าหาอยู่ เช่น หลวงพ่อกวย, หลวงปู่ทิม วัดละหารไร่, หลวงปู่ทวด ฯลฯ ยังเป็นพระเครื่องที่นักนิยมสะสม และชาวต่างชาติมีความต้องการอยู่

ธีรเดช จังตระกูล (ต้นลำปาง) ประธานกรรมการบริหารสมาคมผู้นิยมพระเครื่องพระบูชาไทย จังหวัดลำปาง การซื้อขายในวงการพระเครื่องในปี 2563 ที่ผ่านมามีต้องประสบกับปัญหา ด้านเศรษฐกิจ และโควิด-19 ทำให้การค้าขายในวงการพระเครื่องต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้น โดยข้อเท็จจริงการค้าขายวัตถุมงคลก็มีการชะลอตัวมา ตั้งแต่ปี พ.ศ.2562 ครั้นพออย่างเข้าต้นปี พ.ศ. 2563 ดีขึ้นมาบ้างแต่พอประสบปัญหาการแพร่ระบาดโควิด-19 ก็พอมีผลกระทบบ้างแต่ไม่แรงด้วยว่าเซียนพระเริ่มมีการปรับตัวขายทางออนไลน์กันหมด แต่ก็ไม่ค่อยดีนักแต่ยังขายได้อยู่ “สำหรับพระใหม่ชั่วโมงนี้ที่ขายได้ก็จะมีท้าวเวสสุวรรณกับวัตถุมงคลไอ้ไข่ ส่วนพระเกจิอาจารย์ ก็จะมีหลวงพ่อดำพัฒนา ปุณฺณกาโม วัดห้วยดวน จ.นครสวรรค์ ที่ทำออกมาและขายได้”

การมองตลาดพระเครื่องในปี 2564 ถ้าเราหยุดโรคระบาดหรือกำจัดวงจรขยายตัวได้เชื่อว่าน่าจะไปได้ดีกว่าปี พ.ศ. 2563 ซึ่ง โควิด-19 ระบาดช่วงต้นปีต่อมาถึงกลางปี ผนวกกับปัญหาเศรษฐกิจด้วย ทำให้ความเคลื่อนไหวในวงการพระอืดลง ซึ่งเราไม่เคยเจอแบบนี้ส่วนในการระบารอบสามนี้ ถ้าเราหยุดได้เร็วมันต้องดีกว่าปี พ.ศ. 2563 การมองปีหน้าพระเครื่องที่คิดว่าน่าจะมาแรงก็จะเป็นพระเก่าพระหลักยอดนิยม พระชุดเบญจภาคี และพระเกจิอาจารย์ยุคเก่า ๆ เช่น หลวงพ่อเงิน วัดบางคลาน, หลวงพ่อเดิม วัดหนองโพ, หลวงปู่ศุข วัดปากคลองมะขามเฒ่า ฯลฯ พระเครื่องกลุ่มนี้ หากประสบช่วงเศรษฐกิจไม่ดี จะไม่ค่อยได้รับผลกระทบเท่าไร คือ ด้วยความเป็นพระหลักที่ได้รับค่านิยมมาแล้ว

สุทธิ อุทานวรพจน์ (อิ ท่าพระจันทร์) ตลาดพระเครื่องในรอบปี พ.ศ. 2563 ที่ผ่านมานั้น ตลาดพระเครื่องได้รับผลกระทบจากการระบาดของโควิด-19 ตั้งแต่ต้นปีแผงพระ ร้านพระในหลายร้าน การขายตกลงด้วยถูกสั่งปิดไปช่วงหนึ่งกว่า 1-2 เดือน แต่ว่าจะมีวัตถุมงคลในส่วนด้านโศกทรัพย์ โชคลาภ ยังคงเป็นที่พึ่งของคนทั่วไปก็จะมีการซื้อขายหมุนเวียน เพราะว่าคนมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการเงินเจอพิษจากการระบาดของ โควิด-19 ทำให้หลายสาขาอาชีพต้องหยุดชะงักไป มีผลกระทบกับการเงินต้องใช้เงินเก่าเก็บออกมาใช้จ่ายคนที่มีความเชื่อศรัทธาก็หวังจะได้มีโชคลาภมาจุนเจือ ” วัตถุมงคลก็เป็นส่วนหนึ่งที่เป็นที่พึ่งทางใจคนส่วนมากก็จะหาวัตถุมงคลที่มีพุทธคุณบังเกิดทรัพย์ในเรื่องการมีโชคลาภ เช่น พระเครื่องหลวงปู่โต๊ะ วัดประดู่ฉิมพลี, หลวงพ่อหลิว วัดไร่แตงทอง, หลวงปู่ทวด หรือวัตถุมงคลที่มีรูปสัญลักษณ์เป็นพระพรหม หรือพญาครุฑ เช่น พญาครุฑ หลวงปู่เส็ง วัดบางนา ฯลฯ ก็จะถูกเลือกซื้อขาย ร้านพระเครื่องส่วนใหญ่ อ่านสถานการณ์ความต้องการของคนเช่าพระเครื่อง เป็นไปตามความต้องการของตลาด ต้องการจะซื้อพระเครื่องประเภทใด คือเป็นวัตถุมงคลที่เป็นเรื่องของโศกทรัพย์ให้โชคลาภค้าขายดี

หลังจากสถานการณ์ โควิด-19 ช่วงกลางปี 2563 สถานการณ์เริ่มดีขึ้น ในมุมมองนักนิยมสะสมพระเครื่องเริ่มออกมาซื้อพระ เข้าวัตถุมงคล ทำให้ราคาพระเครื่องขยับตัวเพิ่มขึ้นมองว่าตลาด

พระเครื่องในปีหน้ามีแนวโน้มว่าจะกระเตื้องขึ้นบ้างในหลายรายการที่เป็นพระเครื่องยอดนิยม เพราะในต่างประเทศเริ่มผลิตวัคซีนป้องกันโควิด-19 ออกมาแล้วทำให้ธุรกิจต่าง ๆ เริ่มกลับมาดำเนินกิจการได้ตามปกติ คนมีงานทำมีรายได้เหมือนเดิม ตลาดพระเครื่องมีคนมาเดินซื้อหาเช่าพระเครื่อง

ประการ อู่อรุณ กรรมการตัดสินพระชุดเบญจภาค ของสมาคมผู้นิยมพระเครื่อง พระบูชาไทย และประธานที่ปรึกษาชมรมพระเครื่อง พระบูชาพาดินปืนเกล้า “วงการพระเครื่องในรอบปี 2563 ที่ผ่านนั้น สภาพเศรษฐกิจปัจจุบันในตลาดซื้อขายพระเครื่องหากเป็นพระเก่า พระที่มีราคาแพง ค่านิยมสูง สำหรับกับพวกคนมีเงินหรือเศรษฐีไม่มีผลกระทบ แต่หากพูดถึงภาพรวมสังคมพระเครื่องแบ่งออกเป็นชั้นกลางกับชั้นล่าง ชั้นกลางนั้นก็หมายถึงพอมือพอใช้ มีเก็บบ้าง ถ่ายเทกันได้ไม่ผิดเคียงเท่าไรยังขายได้อยู่ที่ราคาค่านิยมของแต่ละบุคคล แต่ถ้าพูดถึงสายล่างต้องวันต่อวัน อาทิตย์ต่ออาทิตย์ ไม่มีที่จะกักตุน จะไว้ใช้จ่ายเดือนหน้าแทบมองไม่เห็นค่าใช้จ่ายกับรายได้นั้นต้องหักลบกันอยู่เป็นวันอันนี้เดือดร้อน” สังคมวงการนักนิยมสะสมพระเครื่องก็มีอยู่ว่าของใหม่กับของเก่า ของเก็หรือของไม่ดีของเก่าก็คือของที่สร้างมาจากวัด ถ้าของใหม่ก็ทำจากนอกวัดก็มาอ้างเป็นของเก่าทั้ง ๆ ที่ไม่เก่าแต่เป็นของที่ทำขึ้นมาเองอันนี้ทำให้คนสับสนคนเช่าบูชาถือว่าเป็นของแท้ที่ทำออกจากวัดอย่างบริสุทธิ์ใจแต่ความเป็นจริงแล้วไม่ใช่ทำขึ้นเองโดยความศรัทธาของบุคคลอื่นสังคมในพระเครื่องเศรษฐกิจอย่างนี้ ถ้าเล่นในลักษณะที่กล่าวมานั้นแต่ไม่ถึง คือไม่ถึงวัดก็สะท้อนคนก็จะเซ็ดจะเปื้อนหายเงินอาจจะไม่มากหนึ่งพันหรือสองพัน หรือสองร้อยก็แล้วแต่ แต่มากสำหรับคนไม่มี หรือมีน้อยก็เดือดร้อนกันบางครั้งซื้อไปคิดว่ามีคนออกตัวจะได้กำไรแต่กลับไม่ใช่ มันก็ทำให้เดือดร้อนนี่คือสังคมที่เล่นกันแล้วทำให้วงการพระเครื่องเสื่อมเสียภาพรวมของตลาดพระเครื่อง ถ้าพระเป็นพระเก่านั้นยังเหมือนเดิมไม่ได้รับ ผลกระทบปัญหาที่คือ 1. ไม่มีพระหมุนเวียนในตลาดสักเท่าไร 2. พระราคาแพงขึ้นค่านิยมสูงขึ้น คือจะเปลี่ยนไปในลักษณะแบบนี้ ผิดกับพระสร้างใหม่ที่ออกมาขายไม่หมดก็สร้างกันใหม่อีก คือไหลมาตามกระแสสังคม”

2. ความเชื่อและคตินิยม

2.1 เครื่องรางส่วนใหญ่ การสร้างสร้างให้มีขนาดเล็กเพื่อที่จะสามารถสร้างได้จำนวนมาก สำหรับบรรจุในเจดีย์ เพื่อว่าในอนาคตเมื่อพระพุทธศาสนาเสื่อมลงวัตถุต่าง ๆ พังทลายยังสามารถพบรูปสมมุติของพระพุทธเจ้าเพื่อแสดงให้เห็นความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนา

2.2 ใช้เป็นเครื่องรางสำหรับคุ้มครองป้องกันในการออกศึกสงครามของคนโบราณเป็นความเชื่อทางไสยศาสตร์อย่างหนึ่ง

2.3. ปัจจุบันนิยมนำมาห้อยคอเป็นเครื่องรางสำหรับคุ้มครองป้องกันและเพื่อความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตตามความเชื่อปรัมปราของไทย

3. ความนิยมของผู้นิยมสะสม

3.1 พระเครื่องชุดไตรภาคี

3.2 พระเครื่องชุดเบญจภาคี เริ่มมีขึ้นประมาณปี พ.ศ. 2490 การจัดพระเครื่องชุดเบญจภาคี และลำดับพระเบญจภาคีของท่านผู้รู้ หรือเซียนพระในยุคแรกๆ ท่านตรียัมปวาย หรือ พันเอกประจัญ กิตติประวัติ (ยศในขณะนั้น) ผู้ริเริ่มนำการจัดพระชุดเบญจภาคี อันประกอบด้วยพระเครื่องที่มีความนิยมและเก่าแก่ในสมัยต่าง ๆ ประกอบขึ้นเป็นห้าพระเครื่องที่หายากและมีความนิยมสูงสุด ของไทย

3.3 พระสมเด็จฯ วัดระฆัง เป็นองค์แทนพระเครื่องที่สร้างในสมัยรัตนโกสินทร์ รุ่นที่นิยมคือ พระสมเด็จฯที่สร้างโดยสมเด็จพระพุฒาจารย์โต พรหมรังสี วัดระฆังโฆสิตาราม จังหวัดกรุงเทพมหานคร เซียนพระนิยมห้อยแขวนเป็นประธานอยู่ตรงกลาง

3.4 พระรอด เป็นองค์แทนพระเครื่องที่สร้างในสมัยทวารวดีตอนปลาย (หริภุญชัย) มีอายุการสร้างเก่าแก่ที่สุด รุ่นที่นิยมคือ พระรอด กรุวัดมหาวัน จังหวัดลำพูน

3.5 พระกำแพงซุ้มกอ เป็นองค์แทนพระเครื่องที่สร้างในสมัยสุโขทัย รุ่นที่นิยมคือ พระกำแพงซุ้มกอ จังหวัดกำแพงเพชร ในยุคปัจจุบันถือเป็นพระที่พบเจอน้อยที่สุด

3.6 พระนางพญา เป็นองค์แทนพระเครื่องที่สร้างในสมัยอยุธยา ซึ่งรุ่นที่นิยมคือ พระนางพญา วัดนางพญา จังหวัดพิษณุโลก

3.7 พระผงสุพรรณ เป็นองค์แทนพระเครื่องที่สร้างในสมัยอยุธยา ซึ่งรุ่นที่นิยม คือ พระผงสุพรรณ วัดศรีมหาธาตุ จังหวัดสุพรรณบุรี

3.8 พระสมเด็จฯ รุ่นต่าง ๆ

3.9 พระสมเด็จบางขุนพรหม

3.10 พระกริ่งคลองตะเคียน

3.11 พระไพรีพินาศ

3.12.พระปิดตา

3.13 หลวงปู่ทวด

3.14 หลวงพ่อเงิน

3.15 หลวงพ่อคุณ ปรีสุทโธ

3.16 หลวงพ่อโสธร

3.17 หลวงพ่อวัดปากน้ำ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ

3.18 พระกริ่ง รุ่นต่าง ๆ ที่เป็นที่ยอมรับคือ พระกริ่งวัดสุทัศน์ และ กริ่งพระปวเรศ

4. ความเชื่อเกี่ยวกับพระเครื่อง

วัตถุมงคล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556:1104) หมายถึง เครื่องรางของขลังที่เชื่อว่าจะนำความสุข ความเจริญเป็นต้นมาให้ หรือป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ วัตถุมงคล เป็นเรื่องของความเชื่อและศรัทธาในสิ่งของที่สร้างขึ้นมีความสัมพันธ์ทางด้านศาสนา ตามสมัยนิยมตั้งแต่โบราณกาลมีหลักฐานเป็นวัตถุมงคลที่สร้างขึ้นมีอายุเก่าแก่เกือบ 2,000 ปี วัตถุมงคลจะมีมากมายในสังคมไทย เช่น พระเครื่อง, พระกริ่ง, พระกริ่งปวเรศ, ปลัดขิก, ผ้ายันต์, ตะกรุด, มีดหมอ, องค์กรที่เป็นทางศาสนาอื่น ๆ เช่น พระพรหม, พระตรีมูรติ, พระราหู

พระเครื่องราง นิยมเรียกโดยย่อว่า พระเครื่อง หมายถึง พระพุทธรูปขนาดเล็ก สร้างไว้สำหรับบรรจุไว้ในเจดีย์เพื่อเป็นที่ระลึกถึงพระพุทธรูป อาจจะมีรูปสมมติขนาดเล็กของพระสงฆ์หรือบุคคล พระโพธิสัตว์ และเทพเจ้าด้วย ซึ่งส่วนใหญ่สร้างขึ้นตามความนิยมของบุคคลที่มีความเชื่อในเมตตามหานิยม อิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ เช่น แคล้วคลาด, อยู่ยงคงกระพัน, นำโชค ความเชื่อเกี่ยวกับพระเครื่อง

พระเครื่องกับสังคมไทย ศรัทธายึดเหนี่ยวจิตใจที่ต้องใช้ความเชื่อขวชาญ ในยุคที่นานาชาติประเทศทั่วโลก ล้วนมีเป้าหมายเดียวกันคือ การขับเคลื่อนสังคมไปข้างหน้าด้วยพลังของเทคโนโลยีล้ำสมัยเช่นกันกับประเทศไทยที่มีนโยบายจากภาครัฐในการพยายามผลักดันบ้านเมืองไปสู่การเป็นไทยแลนด์ 4.0 แต่ในขนาดที่เรากำลังเดินหน้าคุณค่าบางประการที่สืบทอดกันมานับตั้งแต่อดีตเช่นเรื่องของ “ความเชื่อ” และ “ศรัทธา” กลับยังคงฝังแน่นเป็นหนึ่งในรากฐานที่สำคัญของชาวไทยเคียงข้างไปกับการเติบโตด้านเทคโนโลยีหนึ่งในศรัทธาที่แกร่งกล้าและปฏิเสธไม่ได้เลยว่าเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตผู้คนแห่งสยามประเทศอย่างแยกไม่ออกคือความเชื่อในเรื่อง “พระเครื่อง” หรือ “พระเครื่องราง” รูปเคารพองค์พระขนาดเล็กที่ชาวพุทธนิยมเข้าบูชามาพักพิงหรือมีเก็บไว้ในบ้านเรือนที่อยู่อาศัยเป็นทั้งเครื่องยืนยันถึงความเป็นศาสนิกชนและการมุ่งหวังในแง่ยึดเหนี่ยวจิตใจตามแต่พุทธคุณของพระเครื่องที่มีไว้ครอบครอง

5. ความนิยมพระเครื่องกับสังคมไทย

คงหนีไม่พ้นสำหรับสังคมไทยที่ประชาชนจะมีทั้ง ความเชื่อ ความศรัทธา ความลุ่มหลง งามาย ฯลฯ แตกต่างกันไป แต่สำหรับ**วัตถุมงคล**ไม่ว่าจะกี่ยุคกี่สมัยก็ได้รับความนิยมไม่เสื่อมคลาย แม้ว่าวิทยาศาสตร์จะก้าวหน้าไปเพียงใดแต่คนไทยก็ยังเหมือนเดิม

ความเป็นมาของวัตถุมงคลต่าง ๆ ที่ฝังรากลึกอยู่ในความเชื่อคนไทยนั้น มีมายาวนานมาก หลัก ๆ มาจากการสู้รบของคนในสมัยก่อนนั่นเอง สาเหตุหลักคงไม่มีอะไรนอกจากเป็นที่พึ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เพราะการรบในอดีตของชาวไทย ชาวอยุธยา หรือชาวไทยเสีย ที่มีมาแต่ช้านานนั้นเรารบกับบอริราชศัตรูกันอย่างเอาเป็นเอาตาย ซึ่งโดยปกติของทหาร แทบจะไม่มีเครื่องป้องกันตัวแต่อย่างใดตามที่เราจะเห็นได้กันตามหนังไทยโบราณ หรือ ภาพยนตร์อิงประวัติศาสตร์ในหลาย ๆ เรื่อง นั่นคงจะเป็นเครื่องพิสูหนได้ในระดับหนึ่ง เพราะกองทัพจะลงทุนแจกเกราะให้กับทหารทุกคนในกองทัพคงเป็นไปได้ แม้แต่ในปัจจุบันทหารที่ลงไป

ประจำการ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังได้ชุดเกราะกันกระสุนไม่ครบเลย ยิ่งไปกว่านั้นยังต้องผลัดกันใส่ ประมาณว่าเกราะกันกระสุน ๑ ตัว ผลัดกันใส่ 3 คน เลยทีเดียว เมื่อทหารไม่มีเกราะในการต่อสู้ร่างกาย เพื่อใช้ป้องกันตัวสิ่งที่พอจะเป็นกำลังใจได้บ้างไม่มากก็น้อยก็จะเป็นเครื่องรางของขลัง หรือแม่กระทั่ง ลายสัก เครื่องรางในยุคสงครามนั้นจะมี

ผ้าประเจียด ซึ่งเป็นผ้าที่ลงเวทย์มนต์คาถา อ้อระยันต์ เพื่อให้แคล้วคลาดปลอดภัย อยู่ยงคงกระพันชาตรี ส่วนใหญ่จะมาจาก พระสงฆ์ ไม่ว่าจะเป็น จีวรหลวงพ่อก หรือ ผ้าที่พระสงฆ์ใช้ ก็ได้

ขานหมาก อันนี้หลายคนอาจจะไม่รู้จักที่มาคือ ในอดีตการไปฝากตัวเป็นศิษย์ก็จะต้องมีข้าวตอก ดอกไม้ หรือพวกหมากพลูเป็นต้น เมื่ออาจารย์เคี้ยวหมากได้สักพักตามปกติก็จะบ้วนน้ำหมากออกมาขานหมากก็จะออกมาด้วย หลายคนก็จะเก็บมาปั้น ๆ พอแห้งก็นำไปพกติดตัวไว้เชื่อว่าเป็นวัตถุมงคล จากอาจารย์อย่างนี้ ซึ่งจะเห็นได้จากเรื่องตำนานสมเด็จพระนเรศวร ที่หลวงพ่อกี้แก้ว ๆ เสรีจกมี คนแฉวนั้นมาขอไป

ฝ้ายันต์ เสื้อยันต์ อันนี้ก็มักจะพบเจอบ่อยเป็นผ้า หรือ เสื้อ ลงยันต์ เวทย์มนต์คาถา นั้นเอง

ตะกรุด เป็นอีกเครื่องรางที่ส่วนใหญ่ทำมาจาก แผ่นโลหะ แผ่นเงิน หรือวัสดุอื่น ๆ มาเขียนยันต์ ลงเวทย์มนต์ คาถามอาคม แตกต่างกันไป

6. พระเครื่องกับพุทธศิลป์

อุดม จันทมา (2561) กล่าวว่า พุทธศิลป์เป็นศิลปะที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับการสร้าง พระพิมพ์ รวมถึงการสร้างพระพุทธรูปในสมัยต่าง ๆ คำว่า “พุทธศิลป์ (พุทธศิลปะ)” (Buddhist Arts) หมายถึง ผลงานสร้างสรรค์ที่ได้รับยกย่องว่าเป็นงานที่ยอดเยี่ยม หรือเป็นศิลปะ ในด้านทัศนศิลป์ที่เกี่ยวกับพระพุทธรูปศาสนา ได้แก่ พุทธศิลป์ ประเภทจิตรกรรม (Painting) ประติมากรรม (Sculpture) และสถาปัตยกรรม (Architecture) ในทางพระพุทธรูป นอกจากนั้นงานศิลปะประเภทประติมากรรม (Sculpture) (ศิลปะจำพวกวิจิตรศิลป์ เช่น แกะสลักไม้ หินอ่อน โลหะ หรืองานปูนปั้น เป็นต้น) ที่เกี่ยวข้องกับ พระพุทธรูปหรือพระพุทธรูปเจ้าโดยตรง เช่น รูปเปรียบ หรือองค์แทนพระพุทธรูปที่เรียกว่า “พระพุทธรูป” ท่านเรียกศิลปะประเภทนี้โดยเฉพาะว่า “ปฏิมากรรม” และ เรียกพระพุทธรูปว่า “พระปฏิมากร” พุทธศิลป์ในพระพิมพ์ในที่นี้จึงหมายถึงผลงานศิลปะที่ถูกรังสรรค์จากช่างผู้ชำนาญผ่านความคิด ทัศนคติ และความศรัทธาที่มีต่อพระพุทธรูปมาสู่สัญลักษณ์ในรูปแบบต่าง ๆ ลงในองค์พระเครื่อง

7. พุทธคุณในพระเครื่องกับเครื่องราง

ความเชื่อของเราชาวพุทธที่ว่า พระรัตนไตรมีพระคุณต่อผู้เลื่อมใสศรัทธาจริง สามารถจัดอุปสรรคและภัยอันตรายทั้งหลายทั้งปวงได้ ผู้นิยมพระเครื่อง และเครื่องรางของขลัง จึงรู้สึกอบอุ่นใจ เมื่อได้อาราธนาพระเครื่องที่ตนเคารพนับถือติดตัวไปเพื่อคุ้มครองป้องกันภัย (ช.ชาติ ช.ราชครู, 2564: ออนไลน์)

พระเครื่อง บางชนิดท่านผู้สร้าง ผู้ปลุกเสก จำแนกพระพุทธรูปไว้ถึง ๑๐8 ประการ หรือที่โบราณจารย์เรียกว่า มีฝอยท่วมหลังช้าง สุดแล้วแต่ผู้บูชาจะโน้มน้าวจิตอาราธนาไปในทางใดก็มีคุณโดดเด่นไปในทางนั้น อย่างน่าอัศจรรย์ เช่น หลวงพ่อเดิม วัดหนองโพธิ์ ตอบคำถามศิษย์ท่านหนึ่ง ถึงความเชื่อโบราณว่าคนมีวิชาเดินรอดสะพานเสาเดียวแล้ววิชาจะหาย หรืองูเห่า มันเลื้อยผ่านรูซี่ รูเยี้ยว ไปกัดเอ็งตายไหม? ตายใช่ไหม พระพุทธรูปก็เหมือนกัน ไม่มีเสื่อม ไปเพราะของต่ำ ๆ หรือจะรอดได้สะพานเสาเดียวหรือก็เสาก็ไม่มีเสื่อม หลวงพ่อพรหม วัดช่องแค ตอบคำถามศิษย์ เกี่ยวกับคุณพระในพระเครื่องของท่าน ข้าฯ ลงให้หมดทุกอย่าง มหาอุตต์ยังไม่ออก คงกระพันฟันไม่เข้า เมตตามหานิยม ซื้อง่ายขายคล่อง ลงไม่ได้ อย่างหนึ่งคือ กันคนอิจฉา ริษยาไม่ได้ เพราะว่ามันไม่มีคาถาห้ามปากคน หลวงปู่ทิม วัดละหารไร่ ตอบคำถามศิษย์ถึงอำนาจพุทธรูปที่ไม่ยิ่งใหญ่ไปกว่า กฎของไตรลักษณ์ คือ เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป ว่าพระนี้ลงให้ครบแล้ว กันได้ทุกอย่างกันไม่ได้ อย่างเดียวคือกันไม่ให้ตาย เพราะคนเสกนี่ก็ต้องตายเหมือนกัน หลวงพ่อกวย วัดโฆสิตาราม พูดถึงพระเครื่องของท่าน และข้อห้าม ว่าพระของข้าได้ไปแล้วให้เก็บรักษาให้ดีอย่าเอาไปให้เขาเช่าหมดแล้ว ต่อไปจงหาพระที่ทำผงเองแบบนี้ยากแล้ว, พระของข้าไม่มีข้อห้ามอะไร ห้ามอย่างเดียว ห้ามด่าพ่อแม่เขาก่อน หลวงปู่ดู วัดสะแก กล่าวถึงพระเครื่องของท่านว่า พระของข้ามีคนเค้าเอาไปดู เค้าว่ามีพุทธรูปเทียบได้กับพระสมเด็จจิวระฆัง เค้าให้แสนนิ่งข้าก็ไม่ขาย ให้แก่ทำให้ตีเถอะ, ผงทำพระ บั่นเป็นแท่ง ๆ ลองเอาไปเขียนบนหัว หัวจะระเบิดให้ได้เลย หลวงปู่โต๊ะ วัดประดู่ฉิมพลี ตอบคำถามลูกศิษย์ท่านหนึ่ง เรื่องเอาพระไปเสียมพลาสติกแล้ว พระจะแผ่พุทธรูปมาช่วยได้หรือไม่ ว่า อำนาจพระพุทธรูปนั้นยิ่งใหญ่ไพศาล ยิ่งกว่าภูเขาทั้งลูก ไม่มีอะไรมาปิดกั้นอำนาจพุทธรูปได้ แล้วพลาสติกแผ่นนิดเดียว จะกั้นอำนาจพระพุทธรูปได้อย่างไรเล่า

เรื่องเหล่านี้เป็นแค่หนึ่งในพัน ในหมื่น ที่สื่อสารว่าอำนาจพระพุทธรูปมีจริง เวทย์มนต์ คาถาอาคม และพลังจิตตานุภาพมีจริง อำนาจของศีล สมาธิ ปัญญา และอภิปัญญาญาณของพระผู้ปฏิบัติปฏิบัติชอบนั้นมีพลัง ช่วยหนุน ช่วยค้ำ ช่วยขจัดอุปสรรคผู้เคารพนับถือได้จริง เพราะพระพุทธรูปในพระเครื่อง หรือเครื่องรางของขลังที่พระเกจิ พระคณาจารย์เจ้า ทำการปลุกเสกนั้น จำแนกได้มากมายหลายร้อย หลายพัน ประการ หรือที่โบราณจารย์เรียกว่า “พุทธรูป 108 หรือ 109” หรือฝอยท่วมหลังช้าง สามารถจำแนกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

1) **จำแนกตามมรรคผล** ของพระอริยบุคคล จิต และญาณ บารมีของผู้ทำการอธิฐานจิต ปลุกเสก เช่น จำแนกตามการตรัส เป็นพระอริยบุคคลในทางพระพุทธศาสนานั้นเอง พระอรหันต์ชิวมาสพ อันทรงอภิปัญญาจิตนั้น อธิฐานจิต ปลุกเสกวัตถุมงคล ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพที่สุด รองลงมา คือ พระอนาคามี, พระสกิทาคามี และพระโสดาบันตามลำดับ ส่วนพระในระดับที่ยังไม่บรรลุมรรคธรรมใด ๆ หากภริตศีลสังวรก็สามารถปลุกเสกวัตถุมงคลให้เข้มขลังได้เช่นกัน

2) **จำแนกตามตำรับตำรา** คาถาอาคมต่าง ๆ เช่น คมถาในทางคงกระพัน ชาตรี, ยิงฟันไม่เข้า คงเนื้อ คงหนัง หินเบา เองกักรี้ สากเหล็ก หนังสทองแดงเป็นต้นเหล่านี้ เป็นคาถาปลุกเสกสำหรับวัตถุมงคลประเภทคงกระพันชาตรีทั้งปวง

3) **จำแนกตามประเภทวัสดุในการจัดสร้าง มวลสารที่สร้าง** เช่น พระสมเด็จวัดระฆังนั้น มีผงวิเศษที่เจ้าประคุณสมเด็จ โต ปลุกเสกไว้ถึง 5 ชนิด คือ ปถมัง มหาราช พุทธคุณ ตรีนิสิงเห และอิทธิเจ ยังมีว่านยา แร่ธาตุ ดินกรู้อีกต่างหากจึงเข้มข้น เป็นอมตะในด้านมวลสาร หรืออย่างเช่น ว่านยาต่าง ๆ นำมาคลุกเคล้าผสมกับผงวิเศษต่าง ๆ กตพิมพ์เป็นองค์พระก็จะมีพระพุทธรูปในด้านรักษาโรคภัย ไข้เจ็บ รวมอยู่ด้วย หรืออย่างเหล็กอย่างศพ เหล็กพลิกศพ โบราณจารย์ มักนำไปจัดสร้างเป็นมิดหมอ มิดครุ เพราะมีคุณในทางปราบปรามภูติผีปีศาจเป็นต้น

4) **จำแนกตามลักษณะประเภทวัตถุมงคลนั้น ๆ** เช่น นางกวัก ก็จะมีคุณทางด้าน เมตตา มหานิยม ซื้อง่าย ขายคล่อง ร่ำรวยเป็นต้น

5) **จำแนกตามฤกษ์ยามาที วัน และโฉลกในทางโหราศาสตร์** เช่น วันจันทร์เหมาะที่จะปลุกเสกวัตถุมงคลในทาง เมตตา มหานิยม วันอังคาร และวันเสาร์ เป็นวันแรง เหมาะที่จะปลุกเสกมงคลในทางคงกระพันชาตรี เป็นต้น

6) **จำแนกตามวิธีอธิษฐานจิต ปลุกเสก** เช่น เสกด้วยการทำกสิณต่าง ๆ เช่น กลินไฟ หรือเตโชกสิณอย่าง หลวงพ่อโอภาสี อาศรมบางมด หรืออย่างตะกรุดลอยน้ำของ หลวงพ่อจง วัดหน้าต่างนอก ก็เสกด้วยกสิณน้ำ หรืออาโปกสิณ หรืออย่างพระเนื้อดิน ของหลวงพ่อบาน วัดบางนมโค ที่อาศัยธาตุทั้ง 4 มาอย่างครบครัน คือ พระที่เป็นเนื้อดินธาตุดิน ปรฐวิกสิณ เอามาบิบ นวดให้นวลมือ ระหว่างนั้นก็พรหมมนต์ เป็นธาตุน้ำ หรืออาโปกสิณ จากนั้นเอามากตพิมพ์เป็นองค์พระเจาะรูเพื่ออุดผงยา ผสมซีเมนต์ เป็นธาตุลม หรือวาโยกสิณ เอามาสูมไฟให้แกร่ง คือธาตุไฟ หรือเตโชกสิณนี้เรียนว่า ครบแม่ธาตุทั้ง 4 ธาตุ ย่อมพลิกแพลงได้อีกเป็นหลายสิบ หลายร้อยพุทธรูป แล้วหลวงพ่อบาน ปลุกเสกอีกที่พุทธรูปจึงสูงส่งเป็นที่สุดอำนาจพระพุทธรูปมีอยู่จริงใครเข้าถึง ใครเลื่อมใสศรัทธาย่อมขจัดภัยได้จริง ยังประโยชน์ด้านอื่นให้ได้จริง

อะโห พุทโธ พระพุทเจ้า มีคุณ นำอัสจรรย์จริง

อะโห ธัมโม พระธรรม มีคุณ นำอัสจรรย์จริง

อะโห สังฆโม พระสงฆ์ มีคุณ นำอัสจรรย์จริง

8. พุทธพาณิชย์ในพระเครื่อง

“พุทธพาณิชย์” (แมนภพพระ, 2564: ออนไลน์) แท้จริงแล้วเป็นคำใหม่ที่คนไทยสร้างขึ้น เพราะในสมัยโบราณนั้นไม่มีพุทธพาณิชย์ โดยสมัยนั้นพระเครื่องเป็นของแจกฟรี หลวงปู่ ครูบาอาจารย์ จะแจกให้เอาไปบูชาเพื่อเป็นกุศโลบาย ให้ญาติโยมได้หมั่นทำบุญสร้างกุศล สวดมนต์ไหว้พระบ้าง แจกให้เพื่อเป็นกำลังใจ และคอยคุ้มครองเวลาออกศึกสงครามต่าง ๆ บ้าง หรือแจกเพื่อเป็นการสืบทอด พระพุทธศาสนา

เพื่อเผยแพร่พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ให้คนทั่วไปได้รู้จักต่อไปบ้างเมื่อก่อนถ้าอยากได้พระเครื่องก็ไปขอที่วัด หรือขอแลกพระเครื่องที่มีอยู่กับเพื่อน ๆ ไม่มีการคิดราคาต่างวาดอะไร แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไปถึงยุคปัจจุบันพระเครื่องต่าง ๆ เริ่มหายากมากขึ้นในขณะที่คนอยากได้ก็มีมากขึ้น จึงทำให้เริ่มมีการตีค่าของพระเครื่องหายากมาก มีความนิยมและต้องการสูง ราคาแพงมาก จนกลายเป็นเรื่องของธุรกิจ และพาณิชย์เกิดขึ้น นั่นคือที่มาของ **พุทธพาณิชย์** แปลได้ง่าย ๆ ว่า **การขายพระ** นั่นเอง คำว่า การขายพระ เหมาะสมหรือไม่ และบาปไหมถ้าจะเอาพระไปขาย ต้องดูที่เจตนาของผู้ทำพุทธพาณิชย์ด้วย ว่ามีเจตนาไม่บริสุทธิ์ในการขาย ไม่มีศีลมีธรรมในการประกอบอาชีพ เช่น ขายพระปลอมรู้ทั้งรู้ว่าปลอมก็ยังขาย ขายพระเครื่องราคาแพงมากเกินไป หลอกหลวงต้มตุ๋น หรือเมื่อได้เงินมาแล้ว นำเงินจากการขายพระมาใช้จ่ายในทางอกุศล เช่น เอาเงินไปเที่ยวกลางคืน กินเหล้า สร้างอิทธิพลเถื่อน ฯลฯ ถ้าเป็นพุทธพาณิชย์ในลักษณะนี้ก็ถือว่าไม่เป็น สัมมาอาชีวะ คือ การเลี้ยงชีพขบยอมไม่เหมาะสม และได้แต่บาปกรรมไปเต็มประตู เพราะเอาของที่เป็นบุญเป็นกุศลไปใช้ในทางอกุศล ดังนั้นแล้วจะเห็นเซียนพระหลายคนที่ย้ายไปโกงไป ตอนแรกก็อาจจะรวยเพราะขายพระได้

แต่เมื่อถึงเวลาที่บุญกุศลตัวเองในอดีตชาติที่ได้สั่งสมไว้หมดลงแล้ว เราจะเห็นว่าแต่ละคนเสื่อมและตกต่ำในชนิดที่ว่าแทบจะหาที่อยู่ในโลกนี้ไม่ได้ บางคนตกต่ำกลายเป็นขอทานข้างถนนก็มีเพราะฉะนั้นถ้าต้องการจะขายพระแบบพุทธพาณิชย์จริง ๆ แล้ว ก็ต้องมีวิธีการปฏิบัติให้ถูกต้องด้วย คือต้องขายด้วยความเป็นผู้รู้ (พุทธะ) ขายแล้วต้องสร้างความเป็นพุทธะให้เกิดขึ้นทั้งแก่ตนและลูกค้ายด้วย นั่นคือเจตนาในการขายต้องทำให้บริสุทธิ์ต้องอยู่ในสัมมาอาชีวะ ขายด้วยความมีศีลมีธรรม อย่าหลอกหลวงต้มตุ๋น อย่าขายเกินราคาไปมาก อย่าเอาของปลอมมาขาย อย่าได้เจตนาหลอกหลวงขายของปลอมเป็นอันขาด ถ้าไม่เจตนาไม่รู้ว่าปลอมไม่เป็นไร แต่ถ้าทำโดยที่รู้ทั้งรู้จะเป็นบาปหนักอย่างแน่นอน เพราะคนที่เอาไปใช้เขาก็หวังพึ่งพุทธคุณของพระ ถ้าเราเอาของปลอมไปขายก็เท่ากับการสร้างบาปสร้างกรรมให้กับคน ๆ นั้นไปด้วย เขาเอาไปให้ลูกหลานใช้สืบต่อกันไปโดยไม่รู้ว่าปลอมก็จะเป็นบาปต่อเนื่องกันไปไม่สิ้นสุด รู้ไปถึงไหนก็เสียไปถึงนั้น ความเสื่อมก็จะเกิดขึ้นกับคุณทันที

ส่วนเงินที่ได้จากการขายพระ เราถือเป็น **หนี้สงฆ์** อยู่ เพราะเราเอาพระเครื่องซึ่งเดิมเป็นของที่หลวงปู่ หลวงพ่อท่านแจกฟรี หรือเป็นของที่สร้างขึ้นเพื่อนำเงินที่ได้จากการเข้าบูชาไปทำบุญ แต่เราเอามาขายเงินเข้ากระเป๋าตัวเอง เพราะฉะนั้นเมื่อใดก็ตามที่ขายพระ คุณเป็นหนี้สงฆ์ทันที ดังนั้นเงินที่ได้จากการขายพระเราควรจะต้องแบ่งไว้จำนวนหนึ่ง เพื่อชำระหนี้สงฆ์โดยนำเงินที่ได้ส่วนหนึ่งนั้นเอาไปทำบุญอยู่เสมอ อาจจะไปทำบุญที่วัดที่เราเอาพระของท่านมาขาย หรือเอาไปทำบุญวัดใดก็ได้ แล้วตั้งจิตว่า “ลูกขอชำระหนี้สงฆ์กรรมใดที่เกิดจากการขายพระด้วยเจตนาหรือไม่เจตนาที่ดีลูกขอขมาในกรรมที่ได้สร้างนั้นด้วยลูกขอทำบุญอุทิศกุศลถวายบูชาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ หลวงปู่ ครูบาอาจารย์ เทพพรหมที่ดูแลรักษาพระเครื่องเหล่านั้นอยู่ ขอท่านทั้งหลายโปรดมาอนุโมทนาในการสร้างบุญของลูกในครั้งนี้และดูแลรักษาลูกให้

ประสบแต่ความสุขความเจริญ” อะไรก็ว่าไป และที่สำคัญคืออย่าได้นำเงินที่ได้จากการขายพระไปทำสิ่งเป็นอกุศลเป็นเด็ดขาด เพราะจะเกิดเป็นบาปกรรมร้อยเท่าทวีคูณกว่าได้เงินจากบุญกุศลจากพลังงานของพระ เพราะฉะนั้นในการขายพระ ให้คำนึงถึง 3 ประการนี้ คือ

- 1) อย่าเจตนาขายพระแก่ พระปลอมเป็นอันขาด
- 2) เมื่อจะขายต้องแนะนำให้ลูกค้าได้ธรรมะได้บุญกุศลด้วย
- 3) เงินที่ได้จากการขายพระ ต้องแบ่งส่วนหนึ่งไปทำบุญชำระหนี้สงฆ์ด้วยทุกครั้ง ตามแต่ความสะดวกและห้ามนำเงินไปใช้ในทางอกุศลอย่างเด็ดขาด

ถ้าทำได้ 3 ข้อนี้ การขายพระของคุณก็จะเป็นบาป มีแต่จะสร้างบุญกุศล สุขุมความเจริญ ย่อมเกิดขึ้นทั้งต่อตนเองและผู้อื่น เป็นพุทธพาณิชย์ที่ถูกต้องสมบูรณ์ คือขายด้วยความรู้ เป็นผู้รู้ เพื่อเข้าถึงความเป็นพุทธะ คือ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน อย่างแท้จริง

9. เรื่องเล่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์มรดกทางวัฒนธรรม การส่งเสริมทางพระพุทธศาสนา และเศรษฐกิจ

ปีแอร์ บูร์ดีเยอ (Pierre Bourdieu)(2559) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่าใน สังคมมีทุนอยู่ 3 ประเภท คือ ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางวัฒนธรรม ที่ในท้ายที่สุดจะมีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกันอย่างแน่นอน และสามารถแปรมาเป็นตัวเงินได้ ในปัจจุบันนักเศรษฐศาสตร์ ได้นำแนวคิดนี้มาใช้เพื่อศึกษามูลค่าที่เพิ่มขึ้นของวัตถุ โดยเสนอว่าหากวัตถุใดมีทุนทางวัฒนธรรมสูงจะมีมูลค่าในตลาดสูงขึ้นเป็นพิเศษ อีกด้วย เช่น บ้านเก่าที่มีความเชื่อมโยงกับบุคคลสำคัญหรือเหตุการณ์ สำคัญในประวัติศาสตร์ จะมีมูลค่าสูงกว่าบ้านธรรมดา ดังนั้นเรื่องราวของบ้านที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์จึงนับเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่ทำให้มูลค่าบ้านสูงขึ้นได้ (Throsby, 1999, 3-12)

ปัจจุบันก็ยังมี การจัดสร้างพระเครื่อง เนื่องจากเรื่องบางอย่างในการจัดสร้างพระเครื่อง เช่น การเรียไรเงินเพื่อเป็นทุนในการสร้าง การโฆษณาเพื่อปลุกกระแสความนิยม และการดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับทางโลก ซึ่งเป็นกิจกรรมที่พระสงฆ์ไม่สามารถทำได้ด้วย ตนเองเนื่องจากเป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสม ฝ่ายฆราวาสจึงต้องเข้ามาเพื่อดำเนินการในส่วนที่เหลือนอกจากหน้าที่ของพระสงฆ์ ทั้งนี้เพื่อให้พระเครื่องที่จะสร้างออกมาสำเร็จไปตามที่คาดหวังไว้ทั้งในส่วนของทางศาสนา

พระเครื่องกับคนไทยที่นับถือพุทธศาสนาเป็นของคู่กันมานาน ซึ่งเป็นทั้งการเคารพบูชา กราบไหว้ เป็นที่ยึดเหนี่ยวทางใจ ในปัจจุบันเป็นยุคไทยแลนด์ 4.0 พระเครื่องก็ได้มีการพัฒนาออกมาในลักษณะพุทธพาณิชย์ และกลายเป็นธุรกิจที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยข้อมูลเกี่ยวกับพระเครื่องเป็นประเด็นที่ควรศึกษา เพราะมีประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ทั้งด้านความศรัทธาและด้านธุรกิจไม่เฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น ที่นิยมพระเครื่อง ในสังคมต่างประเทศเรื่องราวเกี่ยวกับความหลังของวัดต่าง ๆ ในสิงคโปร์ ไม่ว่าจะเป็นวัดเจ้าแม่กวนอิมทังฮุดโจ้ว (Kwan Im Thong Hoo Cho Temple)

พระเขี้ยวแก้ว (The Buddha Tooth Relic Temple and Museum) และวัดตันลิชงซู (Tan Si Chong Su Temple) เป็นต้น แต่ด้วยความที่สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ และศาสนาส่งผลให้มีความหลากหลายในทางความเชื่อเช่นกัน

จุดเริ่มต้นของวัดไทยในสิงคโปร์ ทำให้พระเครื่อง และเครื่องราง ของขลังเป็นที่นิยมมากวัดไทยเริ่มไปก่อตั้งในสิงคโปร์ตั้งแต่ ปี 2468 คือ วัดอานันทเมตตยาราม ทำให้ชาวสิงคโปร์เริ่มรู้จักศาสนาพุทธนิกายเถรวาท และมีชาวสิงคโปร์บางส่วนเริ่มให้ความสนใจในพระเครื่อง เครื่องราง ของขลัง จากประเทศไทยมากขึ้น เพราะขณะนั้นมีชาวสิงคโปร์เดินทางมาศึกษาศาสนาพุทธในไทย จึงเกิดความเชื่อว่า พระเครื่อง และเครื่องรางของขลังมีความเป็นสิริมงคล สามารถส่งเสริมทั้งในหน้าที่การงาน ชีวิต โชคลาภ สุขภาพ และความเจริญรุ่งเรือง เมื่อนำมาสวมใส่หรือพกติดตัว

ทั้งในประเทศสิงคโปร์ร้านจำหน่ายพระเครื่องยังมากกว่ากว่า 300 ร้าน ในย่านแหล่งช้อปปิ้งใจกลางเมือง ข้อมูลจาก สำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ กรุงสิงคโปร์ เปิดเผยว่า เมื่อช่วงปลายปีที่ผ่านมาพบว่า สิงคโปร์มีร้านจำหน่ายพระเครื่องจำนวนกว่า 300 ร้าน ตั้งอยู่บริเวณ Bugis อาทิ ร้าน Fu Lu Shou Si Mian Fo Pte Ltd ร้าน Butterfly Amulet Gallery ร้าน www.thaprachan.com และร้าน www.dd-pra.com เป็นต้น

นอกจากนี้ชาวสิงคโปร์ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับการสักยันต์ โดยผู้ประกอบการจะนิมนต์พระสงฆ์ หรือเชิญครูบาอาจารย์ชื่อดังที่ได้รับความเคารพจากไทยเข้ามาทำพิธีกรรมในสิงคโปร์ เพื่อให้ลูกค้ายที่มีความเคารพและศรัทธาได้เข้ามาทำพิธี และสักยันต์ในร้านของตน จึงไม่น่าแปลกใจว่าเราจะได้ยินข่าวอาจารย์สักยันต์ดัง ๆ หลายคนมักเดินทางไปสิงคโปร์เพื่อสักยันต์ให้ลูกศิษย์อยู่บ่อยครั้ง การนำเข้าพระเครื่อง เครื่องรางของขลังในสิงคโปร์ โดยการนำเข้าโดยผู้ประกอบการร้านพระเครื่องที่เป็นชาวสิงคโปร์ ที่สื่อสารภาษาไทยได้ และฝากตัวเป็นลูกศิษย์ของพระสงฆ์/ ครูบา/ เกจิชื่อดังต่าง ๆ ของไทย เดินทางมาเช่า หรือบูชาเครื่องรางของขลังด้วยตัวเอง หรือการเช่า/ บูชาพระเครื่อง เครื่องรางของขลัง จากแหล่งขายอาทิ พันธุ์ทิพย์ งามวงศ์วาน ซึ่งเป็นตลาดพระแหล่งใหญ่ในกรุงเทพฯ หรือแม้แต่การมีหุ้นส่วนเป็นชาวไทย ทั้งยังพบว่าผู้ประกอบการชาวสิงคโปร์บางรายที่เป็นลูกศิษย์ของสำนักพิธีกรรมทางความเชื่อของไทย ยังเป็นตัวแทนจำหน่ายสินค้าเสริมสิริมงคลของสำนักพิธีกรรมนั้น ๆ ในสิงคโปร์อีกด้วย โดยการนำเข้าผู้นำเข้าจะต้องชำระภาษี Goods and Services (GST) 7% ตามรายละเอียดและตราสินค้ามีระบุในใบ Invoice เหมือนสินค้าอื่น ๆ ทั่วไป

บทสรุป

ซึ่งสิ่งที่ทำให้พระเครื่องได้รับความนิยมในทุกระดับอาจเกิดขึ้นได้จากทั้งความต้องการหาที่ยึดเหนี่ยวจิตใจตามแต่ตำนานของพระเครื่ององค์นั้นรวมไปถึงการชื่นชอบความงามในเชิงพุทธศิลป์ คุณค่าในแง่ประวัติศาสตร์ ความศรัทธา ในเกจิอาจารย์ผู้สร้าง หรืออาจเกิดจากความคาดหวังในเชิงพุทธพาณิชย์

ได้เช่นกัน เนื่องด้วยพระเครื่องแต่ละพิมพ์ล้วนมีเอกลักษณ์เฉพาะที่แตกต่างทั้งในแง่ความสวยงามในการออกแบบที่นำไป และพุทธคุณจึงทำให้มีความต้องการจากชาวพุทธเป็นจำนวนมากส่งผลให้ปัจจุบันวงการพระเครื่อง ซึ่งรวมถึงธุรกิจต่อเนื่องต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโรงพิมพ์พระนิตยสารพระ หรือตลาดพระจัดได้ว่าเป็นแวดวงที่มีเงินหมุนเวียนค่อนข้างมหาศาลมีคนเล่นพระกว่า 10 ล้านคน แต่ขณะเดียวกันก็มีมีมิถุนายนจำนวนมากหวังจะใช้ศรัทธาของชาวพุทธเป็นเครื่องมือในการกอบโกยผลประโยชน์

เอกสารอ้างอิง (References)

- แมนภพพระ. แหล่งรวมพระเครื่อง วัดมุงคล วิชาการพระเครื่อง. การเข้าถึง [ออนไลน์] <https://www.manphoppra.com/>. วันที่ 13 เมษายน 2564.
- ไลฟ์สไตล์. พระเครื่อง. การเข้าถึง [ออนไลน์] <https://today.line.me/th/v2/article/vMQq73>. วันที่ 13 เมษายน 2564.
- ช.ชาติ ช.ราชครู. สุนันทาพระใหม่ การเข้าถึง [ออนไลน์] <https://www.s-amulet.com/th/products>. วันที่ 13 เมษายน 2564.
- พระสุวรรณ สุขเมธปญโญ. 2564. *ดุชนิพนธ์ สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา*. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน. 2556. หน้า 1104.
- หนังสือพิมพ์ข่าวสด. *ข่าวหน้าในบทวิเคราะห์ตลาดพระเครื่อง*. การเข้าถึง [ออนไลน์] <https://www.khaosod.co.th/newspaper>. วันที่ 13 เมษายน 2564.
- อุดม จันทิมา. *วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ 25 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม 2561*.

การสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบบูรณาการ Teaching Buddhist Subject by Integration

พระมหาสามารถ ฐานิสโร (อาจคณาจารย์)

Phra Maha Samart Thanissaro (At Konghan)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: prachya.khan@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 27 เมษายน 2564

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 17 พฤษภาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 12 มิถุนายน 2564

บทคัดย่อ (Abstract)

การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเป็นแนวทางสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เปลี่ยนจากการเรียนการสอนแบบบรรยายสู่การปฏิบัติ กล่าวคือผู้เรียนจะได้รับการเรียนการสอนแบบบูรณาการในสาระการเรียนรู้ ผ่านการผสมผสานเนื้อหาสาระภายในศาสตร์ หรือสาขาวิชาที่ผสมผสานเนื้อหาสาระหว่างศาสตร์ เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าผลผลิต เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ และพัฒนาการคิด การตัดสินใจ การทำงานร่วมกับคนอื่น สนับสนุนให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การจัดการเรียนการสอนตามแนวนี้ จะช่วยให้ผู้เรียนเห็นความเชื่อมโยงของแต่ละวิชาที่มีต่อกัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการคิดเชื่อมโยง เช่น การสอนวิชาพระพุทธศาสนา สามารถบูรณาการในวิชาอื่น ๆ ในสาระสังคมศึกษาเพื่อพัฒนาการสอนร่วมกัน ซึ่งเป็นการพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้การสอนแบบท่องจำจึงไม่ได้เป็นการฝึกคิดที่จะนำไปสู่ทักษะในศตวรรษที่ 2๑ การสอนวิชาพระพุทธศาสนาท่ามกลางโลกในศตวรรษที่ 21 เราไม่ได้สอนศาสนาในฐานะความเชื่อแต่เราสอนศาสนาในฐานะวิชาการศึกษา เมื่อเรายกฐานะพระพุทธศาสนาเป็นอีกวิชาในการจัดการเรียนการสอนพุทธศาสนา จึงอยู่ในฐานะวิชาการศึกษาที่สามารถจัดการศึกษาได้ตามแนวคิดและทฤษฎีของการศึกษาพระพุทธศาสนาจึงจำเป็นที่จะต้องจัดการเรียนการสอนที่เน้นการฝึกทักษะ การคิดสร้างสรรค์ให้มากที่สุดเหมือนกับในรายวิชาพื้นฐานทั่วไป

คำสำคัญ: พระพุทธศาสนา, การสอน, บูรณาการ,

Abstracts

Teaching Buddhist subject by integration was the important for reform by child center. It was changed teaching by explaining to be practiced. There were learners will achieve teaching by integration accordance with substance then mixed with many within sciences or mixed between sciences. It was emphasized more than product then giving

chance for them to practices develop desire and teamwork's and selfsameness. These were Learning management would help them context each subject then supports learners to continue such as Buddhist subject can be integrated with for another subject too. Therefore, learning management with learn by heart has no support for learning skill on 21st century. So that, Buddhist teaching among 21st century which not for faithful only but teaching on behalf of subject. Then when we regarded Buddhist subject for one management that for studying according to Buddhist theory. Therefore, we have to studies Buddhist by emphasize for skill and then for new creative accordance with general subjects.

Keywords: Buddhist, Teaching, Integration.

บทนำ (Introduction)

วิชาพระพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของวิชาสังคมศึกษาศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน 2551 ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งในตัวชี้วัดส่วนใหญ่แล้วจะเน้นให้ความสำคัญกับพระพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่แล้วในปัจจุบันยังมีการเริ่มปฏิรูป วิชานี้ให้แยกออกเป็นอีก 1 วิชาจากวิชาสังคมศึกษา แนวทางการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 4 มาตรา 23 ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ และการบูรณาการตาม ความเหมาะสมในแต่ละระดับการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย และในมาตรา 24 (4) ที่ระบุว่า “การจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้ สดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชา ” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

การจัดการเรียนการสอนที่มีการเชื่อมโยงเนื้อหาสาระของหลายวิชาเข้าไว้ด้วยกัน อย่างมีความหมาย เป็นลักษณะที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Integrated Instruction) การเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นหนึ่งในรูปแบบของการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรและความต้องการของผู้เรียน นำไปสู่การพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง ซึ่งมีแนวคิดใกล้เคียงกับแนวคิดของสะเต็มศึกษา กล่าวคือ สะเต็มศึกษาเป็นแนวคิดของการจัดการเรียนการสอนสมัยใหม่ที่เน้นให้ผู้เรียนบูรณาการความรู้จากหลายสาขาวิชาเข้าด้วยกัน ได้แก่ วิชาวิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี(Technology) วิศวกรรมศาสตร์ (Engineering) และคณิตศาสตร์ (Mathematics) ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง และสามารถนำองค์ความรู้ต่าง ๆ ผลิตเป็นผลงาน หรือนวัตกรรมใหม่ ๆ ได้อย่างสร้างสรรค์(สนธิพล ชัยยา,2557: 7-10) การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาในลักษณะองค์รวมมองเห็นความสัมพันธ์ของเนื้อหาแต่ละวิชา และสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กันเข้าไว้ด้วยกันอย่างมีความหมาย

1. การสอนวิชาพระพุทธศาสนาเพื่อฝึกทักษะการคิดสร้างสรรค์

สามารถทำได้หลายเทคนิคหลายวิธีการสามารถบูรณาการสภาพปัญหาหรือปรากฏการณ์ทางสังคม และกระแสค่านิยมในสังคมเข้ามา บูรณาการในบทเรียนได้อย่างหลากหลายซึ่ง ขออธิบายเป็นประเด็นดังนี้

1.1 การใช้คำถาม เพื่อฝึกคิดสร้างสรรค์ในวิชาพระพุทธศาสนา เช่น การฝึกให้คิดคล่องมักจะถามว่า ถ้านึกถึงภาพของพระพุทธเจ้าจะนึกถึงเรื่องอะไรบ้าง ถ้านึกถึงพระสงฆ์ในประเทศไทยจะนึกถึงเรื่องอะไรบ้าง การฝึกให้คิดนอกกรอบ เช่น ถ้าไม่มีพระพุทธเจ้าเราจะได้นับถือศาสนาอะไร ถ้าไม่มีศาสนาพราหมณ์ พุทธศาสนาจะเป็นอย่างไร เป็นต้น ครูต้องทำความเข้าใจว่าการตั้งคำถามเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า และพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่ไม่บาป เพราะพระพุทธเจ้าไม่ได้สอนให้เชื่อตามแต่สอนให้เห็นจริงแท้ด้วยปัญญาซึ่ง คือ การคิด การวิเคราะห์ การใช้วิจารณญาณ ดูว่าความจริงแท้เป็นอย่างไร

1.2 การเชื่อมโยงหลักธรรมกับสถานการณ์ ตัวอย่างที่สร้างสรรค์เหมาะสำหรับเด็ก และเยาวชน ซึ่งอยู่ในกระแสนิยมของสังคมในปัจจุบัน ย่อมสามารถทำได้ เพราะหลักธรรมคือกระบวนการ (Process) ซึ่งจะนำไปวิเคราะห์เนื้อหา หรือสถานการณ์ใดก็ได้ (Content) เช่น การวิเคราะห์อริยสัจ 4 กับการเล่นเกมออนไลน์ การวิเคราะห์ขันธ 5 กับการมีความรัก และการวิเคราะห์หลักกรรมกับการเล่น Facebook เป็นต้น ซึ่งถือว่าหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าสามารถนำมาวิเคราะห์กับสถานการณ์ปัจจุบันได้ทั้งหมด ขึ้นอยู่กับว่าครูผู้สอนจะประยุกต์หลักธรรม ในการสอนให้นักเรียนเข้าใจได้อย่างไร

1.3 การสอนวิธีคิด สอนกระบวนการที่เปรียบเทียบทางพุทธศาสนา วิทยาศาสตร์ และวิธีคิดแบบอื่น ๆ อย่างมีความหลากหลายมุมมองหลากหลายเพราะในชั้นเรียน ครูมักจะเจอคำถามว่า พระพุทธเจ้าเดินได้ 7 ก้าวจริงหรือไม่ พระพุทธเจ้าเกิดตรัสรู้ และตายในวันเดียวกันจริงหรือไม่ พระพุทธเจ้าสามารถเบิกโลก สวรรค์โลก และนรกได้จริงหรือไม่ ดังนั้นแล้วครูจึงจำเป็นต้องสอนวิธีคิดในการมองว่าจะใช้วิธีคิดไหนในการมองปรากฏการณ์ต่าง ๆ เช่น หากเราใช้วิธีคิดทางศาสนามองเราก็จะเชื่อว่าพระพุทธเจ้าเดินได้ 7 ก้าวจริง ๆ แต่หากเราใช้วิธีคิดแบบวิทยาศาสตร์มองเราก็จะไม่เชื่อว่าพระพุทธเจ้าเดินได้ 7 ก้าว ซึ่งทั้งหมดขึ้นอยู่กับเรา ใช้วิธีคิดไหนมอง เราเชื่อปรัชญาแบบไหน และเราสมาทานวิธีคิดแบบใด

1.4 การสอนโดยใช้เกมส์การศึกษา เป็นอีกวิธีการที่ช่วยฝึกให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีอยู่หลากหลายรูปแบบ เช่น เกมการ์ดหาความเชื่อมโยงระหว่างสถานการณ์ที่กำหนดกับสถานการณ์ ที่ตนเอง ได้รับความมีความเชื่อมโยงกันอย่างไร โดยยึดที่เหตุผลการอธิบายเป็นหลัก หรือที่เรียกว่าความรู้ในการอธิบาย สรรพสิ่ง (Propositional Knowledge) ในการ์ดเกมดังกล่าวมีในตัวอย่างในโพสของเพจ นายแสน facilitator ให้ชื่อว่าการ์ดพลังนิกายพุทธศาสนา ซึ่งสามารถดาวน์โหลดได้ฟรีแล้วยังมีรูปแบบเกม อื่น ๆ ที่สามารถประยุกต์ใช้ได้กับวิชาพระพุทธศาสนา

นอกจากนี้ยังมีเทคนิควิธีการที่ช่วยฝึกคิดสร้างสรรค์ในวิชาพระพุทธศาสนาอีกมาก ซึ่งบางเทคนิคสามารถใช้ได้ดีบางเทคนิคอาจไม่สามารถใช้ได้เลยขึ้นอยู่กับบริบทของชั้นเรียน แต่ที่สำคัญหากครูเป็นผู้เริ่ม

การเปลี่ยนแปลงอยากให้ครูตำหนักรู้เสมอว่า การเปลี่ยนแปลงในขั้นต้นนั้น อาจจะยากหน่อย เพราะนักเรียนถูกสอนวิธีคิดแบบสร้างสรรค์มาน้อยมากมักจะคิดแบบปรนัย คิดแบบถูกผิดดีชั่วเท่านั้น ดังนั้นแล้ว การเปลี่ยนแปลงการสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้ฝึกคิดสร้างสรรค์จึงจำเป็นที่จะต้องทำลายกรอบมายาคติของคำว่า บาปบุญให้ออกไปจากห้องเรียน เพื่อที่จะเปิดเสรีภาพทางความคิดของนักเรียนอย่างเต็มศักยภาพที่เขามี

2. การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการกับการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง

การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ แบ่งได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่การจำแนก ได้แก่ จำแนกตามจำนวนผู้สอน แบ่งออกเป็นผู้สอนคนเดียว ผู้สอนแบบคู่ขนาน และผู้สอนเป็นจำแนกตามประเภทของการบูรณาการ แบ่งออกเป็นการบูรณาการภายในวิชา หรือกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกัน การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือสหวิทยาการ และการบูรณาการแบบสอดแทรกหรือพหุวิทยาการ (ทีศนา แคมมณี, 2550)

ตารางที่ 1 รูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการ

รูปแบบของการจำแนก	ลักษณะของการจัดการเรียนรู้	บทบาทของผู้เรียน
1. จำนวนผู้สอน		
1.1. คนเดียว	ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ กับเรื่องที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน หรือสาระที่กำหนด	ผู้เรียนได้ใช้ทักษะและกระบวนการเรียนรู้แสวงหา
1.2 คู่ขนาน	ผู้สอนตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป ร่วมกันจัดการเรียนการสอนโดยอาจยึดหัวข้อเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งแล้วบูรณาการเชื่อมโยงแบบคู่ขนานกันไปภายใต้เรื่องเดียวกัน	ความรู้ความจริงจากเรื่องที่กำหนด
1.3 ทีม	ผู้สอนตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป ร่วมกันคิดหัวข้อเรื่องหรือโครงการโดยใช้เวลาเรียนต่อเนื่องกัน อาจารย์รวมจำนวนชั่วโมงของสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ แบบมีเป้าหมายเดียวกัน	

ตารางที่ 1 รูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการ(ต่อ)

รูปแบบของการ จำแนก	ลักษณะของการจัดการเรียนรู้	บทบาทของ ผู้เรียน
2. ประเภทของการบูรณาการ		
2.1 การบูรณา การภายในวิชา หรือกลุ่มสาระ การเรี นรู้ เดียวกัน	นำจุดประสงค์ หรือมาตรฐานการเรียนรู้ ที่มีในวิชานั้น ๆ มาบูรณาการกัน โดยครูผู้สอนกำหนดรายละเอียดของการบูรณาการที่ชัดเจน เช่น ในวิชาวิทยาศาสตร์นำสาระย่อยเรื่อง สสาร แร่ง พลังงาน เซลล์ไฟฟ้า และวงจรไฟฟ้า มาบูรณาการสอนในหัวข้อเรื่อง “กั๊งหันมหัศจรรย์”	ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงแนวคิด ทักษะ และความ คิดรวบยอดสาระ การเรียนรู้ใดสาระ การเรียนรู้หนึ่ง
2.2 การบูรณา การระหว่างกลุ่ม สาระการเรียนรู้ หรือสหวิทยาการ	นำสาระการเรียนรู้จากหลายกลุ่มสาระมาเชื่อมโยงกันเพื่อจัดการเรียนรู้ภายใต้หัวข้อเรื่องเดียวกัน โดยครูผู้สอน กำหนดรายละเอียดการบูรณาการของแต่ละรายวิชาอย่าง ชัดเจน เช่น การสอนเรื่อง “ขนมหวานพาสูซันต์” ที่นำ มาตรฐานการเรียนรู้ หรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระ วิชาจากวิชาคณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม, การงานอาชีพและเทคโนโลยี มาบูรณาการกัน	ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงแนวคิด ทักษะ และความ คิดรวบยอดจาก หลายกลุ่มสาระ การเรียนรู้
2.3 การบูรณา การแบบ สอดแทรก หรือ พหุวิทยาการ	นำเอาเรื่อง หรือสาระการเรียนรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้ เรียนรู้ ไปสอดแทรกในสาระการเรียนรู้ หรือวิชาที่ตนเอง สอน เช่น การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในวิชาต่าง ๆ (สุ วิทย มุลคำ และอรทัย มุลคำ, 2546)	ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความคิด จากสิ่งที่ได้เรียนรู้ ไปประยุกต์ใช้กับ การดำเนินชีวิต ประจำวัน

ประเด็นที่อยู่ในตารางข้างต้น จะเห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการจะช่วยส่งเสริมการพัฒนา การศึกษาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็ม ที่สำหรับการบูรณาการนี้เป็นวิธีการที่มีมานานแล้วแต่ยังไม่ ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากต้องอาศัยความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นผู้สอน ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษา หรือชุมชน การบูรณาการเหมาะกับการนำไปใช้ในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างความคิดรวบยอด ในศาสตร์ ต่างๆ หากนำมาบูรณาการสอดคล้องเข้าด้วยกันแล้วผู้เรียนจะสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมี

ความหมายผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจ ถึงการเชื่อมโยงสัมพันธ์ความรู้จากสิ่งที่เรียนมากับชีวิตจริง การบูรณาการความรู้กับการปฏิบัติ อีกทั้งยังช่วยลดเนื้อหาที่ซ้ำซ้อนลดเวลาการเรียนของผู้เรียน (ยุวธิดา คำปาน, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี และคณะ (2563: 78-89) ได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับทักษะการคิด ออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) ทักษะการคิดพื้นฐาน คือ เป็นทักษะการคิดเบื้องต้นสำหรับการคิดในระดับที่สูงขึ้น ส่วนใหญ่เป็นทักษะการสื่อความหมาย คือเป็นทักษะการรับสารที่แสดงถึงความคิดของ ผู้อื่นเข้ามารู้ตีความ/จดจำและเมื่อต้องการที่จะระลึกเพื่อนนำมาเรียบเรียง และถ่ายทอดความคิดของตนให้แก่ผู้อื่นก็สามารถแปลงความคิดให้อยู่ในรูปของภาษาต่าง ๆ เช่น ข้อความคำพูด ดนตรี

2) ทักษะการคิดที่เป็นแกน คือ ทักษะการคิดทั่วไปเป็นทักษะจำเป็นที่ใช้อยู่เสมอในชีวิตประจำวันในการเรียนรู้เนื้อหาวิชาต่าง ๆ และเป็นพื้นฐานของการคิดขั้นสูงที่มีความซับซ้อน

3) ทักษะการคิดขั้นสูง คือ ทักษะการคิดที่มีหลายขั้นต้องอาศัยทักษะการสื่อความหมาย และทักษะการคิดที่เป็นแกนหลาย ๆ ทักษะในแต่ละขั้น

3. การสอนแบบบูรณาการพระพุทธศาสนาที่มีประสิทธิภาพ

นักเรียนจะเป็นคน มีคุณธรรม จริยธรรม เก่ง ดี มีปัญญา และมีความสุขนั้นจำต้องมีวิธีในการสอนที่ดี วิธีการสอนพุทธวิธีบูรณาการก็เป็นอีกหนึ่งวิธีเช่นกัน รูปแบบการสอนพุทธวิธีบูรณาการตามทฤษฎีตะวันตกกับหลักธรรมพระพุทธศาสนามี 3 วิธี คือ

3.1 การฝึกปฏิบัติ

ออร์สทินและลาสเลย์ (Ornstein & Lasley) (2011) กล่าวว่า ได้ข้อสรุปเป็นคำแนะนำในการปรับปรุงการใช้การฝึกและปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้น ดังนี้

1) ต้องมีกฎระเบียบที่ชัดเจนสำหรับพฤติกรรมทั่ว ๆ ไปของนักเรียน กฎระเบียบเหล่านี้ช่วยให้นักเรียนจัดการกับความต้องการของตนเองได้ เช่น การขออนุญาตไปห้องน้ำ หรือแนวทางการปฏิบัติงานที่ต้องทำเป็นประจำโดยที่ไม่รบกวนเพื่อนร่วมชั้น เช่น การเหลาดินสอ เป็นต้น

2) ครูควรเดินไปรอบ ๆ ห้องเพื่อดูแลและให้คำปรึกษานักเรียนขณะที่นักเรียนกำลังทำงานที่ได้รับมอบหมาย ให้นักเรียนรู้สึกว่าคุณกำลังสังเกตพฤติกรรมของตนอยู่และในขณะเดียวกันครูก็พร้อมที่จะช่วยเหลือนักเรียนหากมีปัญหาเกิดขึ้น

3) ให้คำแนะนำ คำอธิบายและผลป้อนกลับแก่นักเรียน ยิ่งครูให้ความสนใจนักเรียนมากเท่าไร นักเรียนก็ยิ่งสนใจในการทำงานที่ครูมอบหมาย และครูต้องคอยสังเกตนักเรียน หากนักเรียนเกิดความไม่เข้าใจหรือสับสนเกี่ยวกับงานที่ทำให้ครูดำเนินการช่วยเหลืออย่างรวดเร็ว

4) ใช้เวลาสำหรับการสอน และการสอนซ้ำเกี่ยวกับทักษะพื้นฐานเพิ่มมากขึ้น นักเรียนในระดับประถมศึกษาและนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าควรได้รับการฝึกฝนเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ อย่างเต็มที่

5) ให้นักเรียนได้ฝึก และปฏิบัติทั้งในช่วงระหว่างและหลังจากเกิดการเรียนรู้แล้ว

6) จัดให้มีการฝึก และการปฏิบัติที่มีความท้าทายและหลากหลาย การฝึกปฏิบัติอาจเป็น เรื่องที่ทำให้นักเรียนเป็นทุกข์ หรือเกิดการเบื่อหน่ายได้ ถ้าการฝึกปฏิบัติที่ง่ายหรือยากเกินไปหรือให้ทำสิ่ง เดียวตลอด

7) ให้นักเรียนตื่นตัวตลอดเวลา และมีใจจดจ่ออยู่กับงาน ครูต้องถามคำถามนักเรียนเป็น ครั้งคราวโดยเรียกทั้งนักเรียนที่อาสา และไม่อาสาที่จะตอบ และครูต้องอธิบายเพิ่มเติมแก่นักเรียนในข้อที่ นักเรียนตอบผิด

8) ครูต้องใช้กิริยาท่าทางที่มีความตื่นตัวตลอดเวลา เพื่อการจัดการชั้นที่ตีขณะที่นักเรียน ฝึกและปฏิบัติ

3.2 การเรียนรู้

คือ การเน้นเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ (The Theory of Experiential Learning) เป็นกระบวนการ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถใช้ประสบการณ์สร้างความหมายจากสิ่งที่เป็นนามธรรม และสิ่งใหม่ที่ได้พบ โดย อาศัยการคิดไตร่ตรองทบทวนหาเหตุผลเชื่อมโยงกับระบบข้อมูลเดิมที่มีอยู่ นำไปสู่การสร้างข้อความรู้ใหม่ที่ พร้อมจะนำไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริงอื่น ๆ เพื่อสรุปเป็นข้อความรู้ใหม่เพิ่มเติมในระบบข้อมูลความรู้ที่ มีอยู่เดิม (Kolb, 1984)

3.3 การพัฒนา

การพัฒนาทางการศึกษาที่เริ่มปรับเปลี่ยนรูปแบบตลอดจนมีสาขาวิชาใหม่ ๆ ที่น่าสนใจผุดขึ้นมา มากมาย การก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 นั้น แม้แต่องค์กรเองก็ต้องปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลง รวมไปถึง แรงงานทั้งหลายที่ก็ต้องพัฒนาตัวเองให้ก้าวทันความก้าวหน้าด้วย หลายประเทศเริ่มมีการส่งเสริม การศึกษาในการเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนาประชากรให้เหมาะสมสำหรับโลกในยุคใหม่ ไปจนถึงพัฒนา ศักยภาพประชากร และแรงงานให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงนี้ด้วย ซึ่งว่ากันว่าทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่มี ความจำเป็นและเป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรชาติในทุกๆระดับนั้นก็คือทักษะ 8C ที่ประกอบไปด้วย รายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1) Creativity Skill – ทักษะการสร้างสรรค์
- 2) Computers Technology Skill – ทักษะด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์
- 3) Communication - ทักษะด้านการสื่อสาร
- 4) Collaboration – ทักษะในการสร้างความร่วมมือ

5) Critical Thinking – ทักษะในการเผชิญวิกฤต และการแก้ปัญหา

6) Continuous Learning - ทักษะการเรียนรู้ไม่หยุดนิ่ง

7) Career in Deep Skill - ทักษะวิชาชีพเชิงลึก

สรุปได้ว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึก และปฏิบัติ นั้น ครูต้องใช้กลวิธีต่าง ๆ เพื่อให้การฝึก และปฏิบัติ การพัฒนาเกิดผลมากที่สุดเทคนิคที่สำคัญ ได้แก่ ครูต้องคอยให้สังเกตการฝึก และปฏิบัติของนักเรียน พร้อมทั้งช่วยเหลือทันทีที่นักเรียนมีปัญหาหรือเกิดข้อสงสัย รวมทั้งให้คำแนะนำ คำอธิบาย หรือผลป้อนกลับเกี่ยวกับผลการฝึก และปฏิบัติของนักเรียน นอกจากนี้ กิจกรรมที่ครูฝึกต้องเป็น กิจกรรมที่ทำหาย และหลากหลาย ครูต้องใช้คำถามกระตุ้นอย่างสม่ำเสมอ

4. การสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบบูรณาการ

การสอนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หรือพุทธวิธีการสอน นั้นสามารถแยกย่อยออกได้ต่างๆ ดังนี้

4.1 เกี่ยวกับเนื้อหาหรือเรื่องที่สอน

1) สอนจากสิ่งที่รู้เห็นเข้าใจง่ายหรือรู้เห็นเข้าใจอยู่แล้วไปหาสิ่งที่เห็นเข้าใจยาก หรือยังไม่รู้ไม่เห็นไม่เข้าใจ ตัวอย่างที่เห็นชัด คือ อริยสัจ ซึ่งทรงเริ่มสอนจากความทุกข์ ความเดือดร้อน ปัญหาชีวิตที่คนมองเห็นและประสบการณ์อยู่โดยธรรมดา รู้เห็นประจักษ์กัน อยู่ทุกคนแล้ว ต่อจากนั้นจึงสาวหาสาเหตุที่ยากลึกซึ้ง และทางแก้ไขต่อไป (วิทยา ทองดี, 2561: 281)

2) สอนเนื้อเรื่องที่ค่อยลุ่มลึกยากลงไปตามลำดับขั้น และความต่อเนื่องกันเป็นสายลงไป อย่างที่เรียกว่า สอนเป็นอนุพุทธิกถา ตัวอย่างคือ อนุพุทธิกถา ไตรสิกขา พุทธ โอวาท 3 เป็นต้น

3) ถ้าสิ่งที่สอนเป็นสิ่งที่แสดงได้ก็สอนด้วยของจริง ให้ผู้เรียนได้ดู ได้เห็น ได้ฟังเองอย่าง ที่เรียกว่าประสบการณ์ตรง เช่น ทรงสอนพระนันทะที่คิดถึงคูรักคนงาม ด้วย การทรงพาไปชมนางฟ้า นางอัปสรเทพธิดา ให้เห็นกับตา

4) สอนตรงเนื้อหา ตรงเรื่อง คมอยู่ในเรื่อง มีจุด ไม่กววน ไม่ไขว้เขว ไม่ออกนอกเรื่องโดยไม่มีอะไรเกี่ยวข้องในเนื้อหา

5) สอนมีเหตุผล ตรงตามเห็นจริงได้ อย่างที่เรียกว่า สนิทาน

6) สอนเท่าที่จำเป็นพอดีสำหรับให้เกิดความเข้าใจให้การเรียนรู้ได้ผล ไม่ใช่สอนเท่าที่ตนรู้ หรือสอนแสดงภูมิว่าผู้สอนมีความรู้มากเหมือนอย่างพระพุทธเจ้าเมื่อ ประทับอยู่ในป่าประดู่ลายใกล้เมืองโกสัมพีนครได้ทรงหยิบใบไม้ประดู่ลายเล็กน้อยใส่กำพระหัตถ์แล้วตรัสถามภิกษุทั้งหลายว่า ใบประดู่ลายในพระหัตถ์กับใบป่า ไหนจะมากกว่ากันภิกษุทั้งหลายทูลว่าใบปามากกว่า จึงตรัสว่าสิ่งที่พระองค์ตรัสรู้แต่มีได้ทรงสอน เหมือนใบประดู่ลายในป่า ส่วนที่ทรงสั่งสอนน้อยเหมือนใบประดู่ลายในพระหัตถ์

4.2 เกี่ยวกับตัวผู้เรียน

1) รู้ คำนึงถึง และสอนให้เหมาะตามความแตกต่างระหว่างบุคคล อย่างใน ทศพลญาณข้อ 5 และ 6 ผู้เรียนมีความชอบ ความสนใจไม่เหมือนกันต้องรู้จักอ่อน และจุดแข็งของผู้เรียน ในการสอนต้อง คำนึงถึงจริต 6 อันได้แก่ ราคจริต โทสจริต โมหจริต ศรัทธาจริต พุทธิจริต วิตกจริต และรู้ระดับ ความสามารถของบุคคล โดยเปรียบเทียบกับ บัว 4 เหล่า

2) ปรับวิธีสอนผ่อนให้เหมาะกับบุคคล แม้สอนเรื่องเดียวกันแต่ต่างบุคคล อาจใช้ต่างวิธีข้อ นี้เกี่ยวโยงต่อเนื่องมาจากข้อที่ 1

3) นอกจากคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลแล้ว ผู้สอนยังจะต้องคำนึงถึง ความพร้อม ความสุขงอม ความแกร่งแหยงอินทรีย์ หรือญาณ ที่บาลีเรียกว่า ปริปากะ ของผู้เรียนแต่ละคน

4) สอนโดยให้ผู้เรียนลงมือทำด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เกิดความรู้ความ เข้าใจชัดเจน มั่นยำ และได้ผลจริง เช่น ทรงสอนพระจุฬป็นถกผู้โง่เขลาด้วยการให้นำผ้าขาวไปลูบคลำเป็นต้น

5) การสอนดำเนินไปในรูปที่ให้ผู้รู้สึกว่าผู้เรียนกับผู้สอนมีบทบาทร่วมกันในการแสวงหาความจริง ให้มีการแสดงความคิดเห็นโต้ตอบเสรีหลักนี้เป็นข้อสำคัญในวิธีแห่งปัญญา ซึ่งต้องการอิสรภาพในทาง ความคิด และโดยวิธีนี้เมื่อเข้าถึงความจริงผู้เรียนก็จะรู้สึกได้ว่าตนได้มองเห็นความจริงด้วยตนเอง และมีความ ชัดเจนมั่นใจ การสอนแบบนี้มักมาในรูป ถาม ตอบ ซึ่งอาจแยกลักษณะการสอนแบบนี้ได้เป็น

ก. ล่อให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นของตนออกมา ชี้ข้อคิดให้แก่เขาส่งเสริมให้เขา คิด และให้ผู้เรียนเป็นผู้วินิจฉัยความรู้ตัวเอง ผู้สอนเป็นเพียงผู้นำชี้ช่องทางเข้าสู่ความรู้ในการนี้ผู้สอนมักจะ กลายเป็นผู้ถามปัญหาแทนที่จะเป็นผู้ตอบ

ข. มีการแสดงความคิดเห็น โต้ตอบอย่างเสรีมุ่งหาความรู้ไม่ใช่มุ่งแสดงภูมิ หรือ ช่มกัน เอาใจใส่บุคคลที่ควรได้รับความสนใจพิเศษเป็นราย ๆ ไปตามควรแก่กาลเทศะ และเหตุการณ์

6) ช่วยเหลือ ใส่ใจคนที่ด้อยที่มีปัญหา (พระพรหมคุณาภรณ์, 2556)

4.3 เกี่ยวกับตัวผู้สอน

1) การสอนนั้นการเริ่มต้นเป็นจุดสำคัญมากอย่างหนึ่งการเริ่มต้นที่ดีมีส่วนช่วยให้การสอน สำเร็จผลดีเป็นอย่างมากอย่างน้อยก็เป็นเครื่องดึงความสนใจ และนำเข้าสู่เนื้อหาได้พระพุทธรเจ้าทรงมีวิธี เริ่มต้นที่น่าสนใจมาก โดยปกติพระองค์จะไม่ทรงเริ่มสอนด้วย การเข้าสู่เนื้อหาธรรมที่เดียว แต่จะทรงเริ่ม สอนทบทวนกับผู้ทรงพบหรือผู้มาเฝ้าด้วยเรื่องที่เขาู้เข้าใจดี

2) สร้างบรรยากาศในการสอนให้ปลอดโปร่ง เพลิดเพลิน ไม่ให้ตึงเครียด ไม่ให้เกิดความ อึดอัดใจ และให้เกียรติแก่ผู้เรียน ให้เขามีความภูมิใจในตัว

3) สอนมุ่งเนื้อหา มุ่งให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่สอนเป็นสำคัญไม่กระทบตน และ ผู้อื่น ไม่มุ่งยกตน ไม่มุ่งเสียดสีใคร ๆ

4) สอนโดยเคารพ คือ ตั้งใจสอน ทำจริง ด้วยความรู้สึกว่าเป็นสิ่งมีค่า มองเห็นความสำคัญของผู้เรียน และงานสั่งสอนนั้นไม่ใช่สักว่าทำ หรือเห็นผู้เรียนโง่เขลา หรือเห็นเป็นชั้นต่ำ ๆ

5) ใช้ภาษาสุภาพ นุ่มนวล ไม่หยาบคาย ชวนให้สบายใจ สละสลวย เข้าใจ ง่าย

4.4 การจัดการเรียนการสอนพุทธศาสนา

การจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผู้เรียนควรได้รับการสนับสนุนให้เกิดทักษะการคิดขั้นสูง เช่น การคิดสร้างสรรค์ การคิดแก้ปัญหาการคิดแบบมีวิจาร์ณญาณดังนั้น ครูผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญในการหาแนวทางการจัดการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมและพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูงด้วย เหตุนี้แนวทางการจัดการศึกษา จึงจำเป็นต้องบูรณาการศาสตร์ด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกัน รวมไปถึงการบูรณาการการเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน

นอกจากการบูรณาการจะมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้แล้ว ยังมีความสำคัญต่อสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning-based Society) (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2557) หรือที่ เรียกว่ายุคแห่งการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อเยาวชนไทย คนไทยต้องสามารถทำงาน และดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลร่วมแรงร่วมใจ ร่วมพลังในการทำงานให้เป็นไปอย่างราบรื่น และมีคุณภาพ การจัดการเรียนการสอนจึงควรเน้นการบูรณาการในหลากหลายรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในวิชาพระพุทธศาสนา เช่น

- 1) การมองมนุษย์เป็นเอกัตบุคล ผีภพ อบรม เรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้
- 2) ความคิดพื้นฐานของมนุษย์ที่แตกต่างกัน
- 3) พุทธวิธี
- 4) หลักอริยสัจ 4 คือ ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมีสาเหตุจากอะไรบ้าง อย่างไร
- 5) ชั้น 5 คือ แบบบรรยาย เช่นการยกกรณีตัวอย่าง
- 6) ตัณหา 3 คือ การสนทนา การเล่านิทานเป็นต้น
- 7) สุข 2 คือ แบบถามตอบ หรือการเล่าเรื่อง
- 8) ตรุณธรรม 6 คือ ธรรมสากัจฉา หรือ การเล่าข่าวในปัจจุบัน
- 9) อบายมุข 6 คือ การสนทนาในกรณีศึกษา
- 10) ทิศ 6 คือ ธรรมสากัจฉา, การเล่าเรื่องอื่น ๆ
- 11) ทัศนคติที่มีกัตถะประโยชน์ 4 คือ การแก้ปัญหา, กรณีศึกษา อื่น ๆ
- 12) มิตรแท้ มิตรเทียม คือ กรณีศึกษา หรือกระบวนการกลุ่ม
- 13) บุญกิริยาวัตถุ 10 คือ กรณีตัวอย่าง หรือกระบวนการกลุ่ม

สรุปได้ว่าในพระพุทธศาสนาได้แบ่งบุคคลออกเป็น 2 ประเภท คือ เศษบุคคล ผู้ที่ยังต้องศึกษา กล่าวคือ น้อมใจไปด้วยศรัทธา ประคองความเพียร ตั้งสติ กำหนดรู้ธรรมที่ควรกำหนดรู้ ละธรรมที่ควรละ เจริญธรรมที่ควรเจริญ ทำให้แจ้งซึ่งธรรมที่ควรทำให้แจ้ง แลอเศษบุคคล คือ ผู้ที่จบการศึกษาแล้ว

บทสรุป

การสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในสังคมศึกษา ยุค 4.0 ตามแนวพุทธศาสนานั้นเป้าหมายหลักคือการพัฒนาบทบาทครู และผู้เรียนในยุคการศึกษา 4.0 ในยุคสร้างนวัตกรรมของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ให้เป็นการศึกษาที่มีคุณภาพนั้น ต้องอาศัยครูผู้สอนที่มีทักษะในการจัดการเรียนรู้มีเจตคติต่อวิชาชีพครูที่ดีมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง โดยเฉพาะในปัจจุบันเป็นทักษะแห่งอนาคตที่ครูควรมีทักษะ และคุณลักษณะที่ดีเพื่อรองรับการสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ หรือการสอนแนวใหม่จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ทักษะของผู้เรียนทั้งทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิด สร้างสรรค์ การคิดแก้ปัญหา การคิดผลิตสื่อสร้างสรรค์ และการคิดออกแบบการเรียนรู้ในสื่อดิจิทัล ครูต้องสามารถบูรณาการกลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษามาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม การดำเนินชีวิต ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์ ที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลาย ตามแนวทางพระพุทธศาสนา คือ การเรียนรู้ต้องเริ่มต้นที่ตนเอง การเรียนรู้ต้องควบคู่กับการปฏิบัติตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาในพระพุทธศาสนา และต้องการให้ผู้เรียนเกิดปัญญาการเรียนวิชาพระพุทธศาสนานั้นยังสามารถลดพฤติกรรม ความรุนแรง และทัศนคติตามแนวพระพุทธศาสนา และเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง (References)

- ทิตนา แชมมณี. (2550). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ. (2557). งานวิจัย “เรื่องการสร้างและพัฒนา รูปแบบการลดพฤติกรรมความรุนแรงของวัยรุ่นตามแนวทางพระพุทธศาสนา”. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระนครศรีอยุธยา.
- พระมหาสามารถ ฐานิสโร (อาจคงหาญ). นิสิตดุขฎิบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). *พุทธวิธีในการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 18. มีนาคม 2556.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2557). *สอนเขียนแผนบูรณาการบนฐานเด็กเป็นสำคัญ*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุวธิดา คำปวน. (2560). การบูรณาการ: เส้นทางแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21, *วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม – เมษายน 2560.
- วิทยา ทองดี และศุภวิชญ์ โรมแพน. แนวทางการพัฒนาการสอนสังคมศึกษาตามแนวพุทธ ยุค Thailand 4.0. *วารสารวิชาการธรรมทรรคน*.ปีที่ 18 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2561). หน้า 281.

- สนธิพล ชัยยา. (2557). *สะเต็มศึกษากับการคิดขั้นสูง*. นิตยสาร สสวท.. 42 (189). 7-10.
- สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. (2546). *19 วิธีจัดการเรียนรู้: เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ*. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- จิรพรรณ ชาญช่าง. การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง: การเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริง. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย* ปีที่ 48 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม-กันยายน 2563).
- Kolb. D.A. (1984). *Experiential education: Experience as the source of learning and development*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall.
- Ornstein. A.C. and Lasley, T.J. (2000). *strategies for Teaching* 3rd ed. New York: McGraw- Hill Companies.
